

**ПЛАНИ Й ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“Експертне забезпечення детективної діяльності”**

**Тема 1. Загальні положення експертного забезпечення детективної діяльності.
(2 год)**

П л а н

1. Нормативно-правове регулювання використання спеціальних знань в детективній діяльності.
2. Інформаційне забезпечення судово-експертної діяльності.
3. Експертне забезпечення детективної діяльності та міжнародне співробітництво.

Під час практичного заняття під керівництво викладача студенти обговорюють питання плану, аналізують норми національного та міжнародного нормативно-правового регулювання експертного забезпечення детективної діяльності, на основі яких розглядають шляхи та перспективи подальших євроінтеграційних процесів в Україні у сфері експертного забезпечення детективної діяльності.

Завдання

1. Під час розслідування вбивства, за показаннями свідків було з'ясовано, що підозрюваний, вчинив його у стані сильного душевного хвилювання, зумовленого жорстоким поведінням з боку потерпілого. З метою надання правильної кваліфікації діям підозрюваного слідчий вирішив призначити судово-психологічну експертизу та залучити для її проведення доктора психологічних наук, професора кафедри психології університету гр. А.

Прокоментуйте ситуацію. Визначте можливості використання спеціальних знань у кримінальному, господарському, цивільному та адміністративному судочинстві в Україні.

2. У м. Бучі на узбіччі дороги по вулиці Григорія Сковороди виявлено гр. К. у непритомному стані зі слідами двох проникаючих пошкоджень у межах грудної клітини. З метою встановлення тяжкості та характеру тілесних ушкоджень слідчий залучив у якості спеціаліста лікаря Міської лікарні № 3 та отримав довідку.

Визначте правомірність дій слідчого відповідно до національного законодавства та нормативно-правового регулювання використання спеціальних знань в країнах ЄС.

3. Під час розслідування кримінального провадження, внесеного до ЄРДР за ознаками вчинення вбивства гр-ном Італії, адвокат підозрюваного вирішив залучити приватного експерта з держави, громадянином якої є його підзахисний, з метою проведення експертизи слідів транспортних засобів, а також приватного експерта Італії з метою проведення психолого-психіатричної експертизи.

Прокоментуйте дії адвоката. Які особливості здійснення судово-експертної діяльності приватними експертами в Україні?

Список літератури

Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20.04.1959, ратифікована Україною 16.01.1998 // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036#Text

Загальна декларація прав людини прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року
// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини), ратифікована Законом № 475/97-ВР від 17.07.97
// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

Про затвердження Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС України: Наказ МВС України від 10.09.2009 р. № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09>

Про затвердження Положення про Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України : Наказ МВС України від 20.10.2017 № 870 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1433-17#Text>

Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: Наказ МВС України від 21.08.1998 р. № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>

Про затвердження Інструкції про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду (в новій редакції): Наказ Генерального прокурора України, Державної податкової адміністрації України, Верховного Суду України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної судової адміністрації України від 27.08.2010 р. № 51/401/649/471/23/125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0051900-10>

Про затвердження Інструкції про порядок формування, ведення та використання оперативно-довідкового і дактилоскопічного обліку в органах внутрішніх справ та органах (установах) кримінально-виконавчої системи України: Наказ МВС України та ДДУПВП від 23.08.2002 р. № 823/188. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0738-02>

Про затвердження Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України: Наказ від 11.09.2001 р. № 785. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1066-01>

Про затвердження Інструкції про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї та боєприпасів до неї: Наказ МВС України від 31.05.1993 р. № 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0106-93>

Бондар В.С. Цифрові бази даних судово-експертної діяльності як засіб оптимізації її інформаційного забезпечення. // Вісник ЛДУВС ім. У. О. Дідоренка, 2021. Вип. 3 (95). С. 241-255. // <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/1423>

Дмитрієва К.С. Актуальні напрями розвитку міжнародного судово-експертного співробітництва. // Юридичний науковий електронний журнал. № 1. 2020. С. 288-291. // http://lsej.org.ua/1_2020/73.pdf

Клименко Н.І., Гладчук І.М. Інформаційне забезпечення судово-експертної діяльності і її правове регулювання // Криміналістика і судова експертиза. Вип. 62. 2017. С. 37 – 43.

Клименко Н.І., Купрієвич О.А. Міжнародне співробітництво судово-експертних установ // Вісник криміналістичного судочинства. № 4. 2015. С. 130-134. // http://vkslaw.univ.kiev.ua/images/verstka/4_2014_Klimenko_Kyprievuch.pdf

Пиріг І. В. Теоретичні основи експертної діяльності органів внутрішніх справ : монограф. / Пиріг І. В. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2011. 312 с.

Рувін О. Г. Міжнародні організації та інші суб'єкти міжнародного права як суб'єкти контролю за діяльністю судово-експертних установ // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право. 2020. Вип. 20. С. 122-129.

Сімакова-Єфремян Е. Б. До питання взаємозалежності європейських інтеграційних процесів і тенденцій інтеграції спеціальних знань в Україні. Теорія та практика судової експертизи. 2017. Вип. 17. С. 152-158.

Тема 2. Характеристика експертного забезпечення детективної діяльності. (2 год)

П л а н

1. Правовий статус експерта та експертні установи в Україні
2. Класифікація судових експертиз.
3. Види та напрямки експертного забезпечення у детективній діяльності.

Завдання

1. Антоненко Н.Т. у службовому кабінеті адміністративного будинку ГУНП у Житомирській області, 25.01.2018 р. під час допиту його як свідка у кримінальному провадженні звернувся до оперуповноваженого УЗЕ у Житомирській області з пропозицією вчинити дії, спрямовані на приховання фактів незаконності походження лісопродукції, яку було викрито останнім на території його деревообробного цеху, відсутності відповідних дозвільних документів, які підтверджують законність функціонування вказаного цеху, а також виявлених порушень від відповідних контролюючих органів. Одночасно Антоненко. здійснив спробу надати за це службовій особі 5 000 грн. Оперуповноважений відмовився від запропонованих грошей.

2. До чергової частини Білоцерківського ВП 01.02.20.. р. надійшла заява від представника ТОВ «Біофарма-інвест» (Київська область, м. Біла Церква, вул. Київська, 37) про те, що о 9 годині 01.02.20.. р. невідомі особи (особа) шляхом зламу входних дверей проникли до офісних приміщень та викрали п'ять ноутбуків, зламали сейф, з якого вкрали 25 000 грн, печатку та штамп. Під час огляду місця події встановлено, що приміщення, яке орендує ТОВ «Біофарма-інвест», знаходиться під охороною, але сигналізація була відключена; входні замки механічно не пошкоджені. На сейфі виявлено велику кількість відбитків пальців рук.

Визначте види експертиз, які необхідно призначити в даному випадку. Сформулюйте питання експертам.

3. У Тернопільському науково-дослідному експертно-криміналістичному центрі МВС проводилася почеркознавча експертиза за фактом розслідування дій службових осіб Дунаєвської селищної ради, які упродовж листопада-грудня 2017 року внесли завідомо неправдиві відомості до табелю виходу на роботу Особи_1. Об'єктами дослідження були документи, заповнені підозрюваними особами: табель виходу на роботу Особи_1, до якої застосовано адміністративне стягнення у вигляді громадських робіт від 30 листопада 2017 року; табель виходу на роботу Особи_1, до якої застосовано адміністративне стягнення у вигляді громадських робіт від 06 грудня 2017 року.

Сформулюйте питання експертам. Які об'єкти, зразки й матеріали необхідні для проведення експертизи.

4. Досудовим розслідування встановлено, що службова особа, зловживаючи своїм службовим становищем внесла до офіційних електронних документів інформаційної системи АС «Податковий блок» завідомо неправдиву інформацію про повідомлення ФОП Кириленко А.А. про прийняття 20.12.2023 року на роботу чотирьох працівників. Для проведення експертизи надані документи: 4 рукописних повідомлення про прийняття працівників на роботу, від приватного підприємця Кириленко А. А.

Визначте види експертиз, які необхідно призначити в даному випадку. Сформулюйте питання експертам. Які об'єкти, зразки й матеріали необхідні для проведення кожного виду експертиз.

5. Хто здійснює ведення реєстру атестованих судових експертів здійснює:

- A) Міністерство юстиції України
- B) Центральна експертно-кваліфікаційна комісія
- C) Кабінет Міністрів України
- D) Науково-дослідна установа судових експертиз

6. Для чого створюються експертно-кваліфікаційні комісії:

- A) Для присвоєння та позбавлення кваліфікації судового експерта і кваліфікаційних класів
- B) Тільки для присвоєння кваліфікації судового експерта
- C) Тільки для позбавлення кваліфікації судового експерта

7. Що є метою атестації судового експерта:

- A) Визначення рівня підготовки фахівців, які залучаються до проведення судових експертиз
- B) Підтвердження експертного досвіду
- C) Підтвердження спеціалізації судового експерта
- D) Підтвердження статусу судового експерта

Список літератури

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.97 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>.

Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затв. Наказом МЮ України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.

Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби : затв. Наказом МВС України від 21.09.2020 № 675. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-21#Text>.

Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію Служби безпеки України та атестацію судових експертів : затв. Наказом ЦУ СБ України від 24.12.2014 № 855. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-15#Text>.

Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : затв. Наказом МВС України від 03.11.2015 № 1343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text>.

Порядок атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2008 р. № 595. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-%D0%BF#Text>.

Порядок ведення державного Реєстру атестованих судових експертів затв. Наказом МЮ України від 29.03.2012 № 492/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0484-12#Text>.

Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні: навч. посібник / І. В. Пиріг, Г. С. Бідняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 140 с.

Класифікація судових експертиз : монографія / Е. Б. Сімакова-Єфремян, В. Л. Федоренко, Л. В. Свиридова та ін.; за заг. ред. Е. Б. Сімакової-Єфремян ; М-во юстиції України ; Нац. наук. центр «Ін-т суд. експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2021. 568 с.

Костенко М. В., Салімонова К. Р. Сучасний стан розвитку судово-експертної діяльності в Україні // Матеріали науково-практичної конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції» випуск I 2024 року, м. Харків, 25 травня 2024 р. Харків, 2024. С. 60-65.

Особливості підготовки матеріалів для призначення судових експертиз: навчальний посібник для працівників правоохоронних органів / Укладачі: О.П. Угровецький, В.В. Аброськін,

І.Р. Шинкаренко та ін. / Міністерство юстиції України; Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз імені Засл. проф. М. С. Бокаріуса. Харків: ХНДІСЕ ; Промінь, 2019. 180 с.

Призначення судових експертиз у кримінальних провадженнях про корупційні правопорушення [Текст] : метод. рек. / О. М. Шрамко, В. В. Юсупов, Ю. О. Пілюков, А. А. Саковський. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 92 с.

Судова експертиза: навч. посіб. / Є. Д. Лук'янчиков, Б.Є.Лук'янчиков. К.: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. 99 с. Електронне мережне навчальне видання.

Технологія призначення судових експертиз: практичний poradnik / С.І. Перлін, С.О. Шевцов, О.В. Кокорін. Харків, 2018. 103 с.

Угровецький О. П. Регламентация правового статусу судового експерта в адміністративному судочинстві // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. Вип. 43. Т. 3. С. 229–234.
URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/496424.pdf>

Хомутенко В. П., Хомутенко А. В. Інституційно-організаційне забезпечення судово-експертної діяльності в Україні // Експерт. 2022. Т. 4 (22). С. 59–79.
URL: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-4\(22\)-59-79](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-4(22)-59-79)

Шведова О. В. Дактилоскопічні дослідження : [навчальний посібник] / Шведова О. В. К. : КНТ, 2010.

Тема 3. Експертне забезпечення детективної діяльності в умовах воєнного стану. (2 год)

П л а н

1. Організаційно-правові засади експертного забезпечення детективної діяльності в умовах воєнного стану.
2. Типові судово-експертні дослідження під час воєнного стану.
3. Військова експертиза.

Під час практичного заняття під керівництвом викладача студенти обговорюють питання плану, аналізують можливості використання криміналістичних обліків (дактилоскопічного, слідів взуття, слідів транспортних засобів, слідів знарядь злочину, куль та гільз зі слідами зброї, підроблених грошових знаків, цінних паперів і бланків документів, виготовлених поліграфічним способом, суб'єктивних портретів розшукуваних осіб, колекції фонограм з голосами осіб, які анонімно повідомляли про загрозу вибуху, обліку угнаних, викрадених і безхазайних транспортних засобів, обліку предметів, що мають культурну цінність тощо) в розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень та під час проведення відповідних видів експертиз.

Відповідно до умов кожної фабули: 1) визначити, якою цифровою базою даних має скористатися експерт під час проведення судової експертизи; 2) запропонувати запитання експерту.

Завдання

1. Співробітниками ХНДЕКІЦ при МВС України було проведено комплексні вибухо-технічні експертизи за виявленими у м. Куп'янськ вибуховими речовинами та продуктами вибуху.

Чи можуть використовуватися результати зазначених судово-експертних досліджень у Гаазькому трибуналі?

2. 15.04.2022 р. у ході проведення затримання гр. Л. виявлено автоматичну вогнепальну зброю АК 74 № 6548903 та магазин до неї, споряджений 29 набоями, які гр. Л. зберігав та носив

без передбачуваного законом дозволу. Вказані предмети були оглянуті, запаковані та передані експертам Харківського НДЕКЦ для дослідження.

3. 12.11.2021 р. під час проведення обшуку у будинку, де мешкав гр. І. за адресою: м. Куп'янськ, вул. Українська, будинок 16 виявлено та вилучено 32 предмета зовні схожі на патрони до автоматичної зброї калібром 5.45. З метою з'ясування обставин, що мають значення у кримінальному провадженні було призначено судову експертизу.

4. 15.05.2002 військовослужбовцями 56 Центру розмінування ГУОЗ МО України у м. Буча Київської області у ході проведення інженерних робіт, виявлено та вилучено пристрій, схожий на неконтактний підливний пристрій «Охота». Під час проведення огляду пристрою схожого на НВУ-П «Охота» встановлено, що основна частина НВУ-П «Охота» пофарбована фарбою зеленого кольору, на боковій частині якої є маркування виконане фарбою чорного кольору у вигляді «411-0 НВУ-П БЛОК ВП-13 3144 3-90». З верхньої торцової частини вказаного пристрою виходить 10 дрітків без ізоляції червоного кольору, також 5 дрітків у чоній ізоляції. До трьох дрітків, які завиті між собою прикріплено предмет зовні схожий на сейсмічний датчик, у верхній частині якого, на кришці, що пофарбована фарбою червоного кольору, є маркування, яке виконане механічним способом у вигляді «1989 СВ-20-П». Усі оглянуті в ході огляду місця події елементи вибухового пристрою вилучено спеціалістами-вибухотехніками, упаковано до спецпакетів та передано експертам для дослідження.

5. У Київський ВП ГУНП у Харківській області 30.08.20.. р. на 10 годину надійшло повідомлення від В. О. Куркіна про те, що під час прогулянки із своїм собакою в лісовому масиві він побачив згорілий автомобіль «Ніссан Альмера» з європейськими номерами з сильно обгорілим трупом на місці водія всередині автомобіля.

При огляді місця події встановлено, що причиною загоряння був вибух через застосування оборонної ручної осколкової гранати Ф-1. Крім того, документи власника авто і водійське посвідчення особи, яка знаходилась за кермом, відсутні. Труп направлено до відділення Харківського обласного бюро судово-медичної експертизи.

6. Які запитання експерту може поставити слідчий при призначенні військової експертизи?

Список літератури

Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затв. Наказом МЮ України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.

Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, затв. Наказом МВС України від 17.07.2017 р. № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17#Text>.

Інструкція з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС України: затв. Наказом МВС України від 10.09.2009 р. № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09#Text>.

Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: затв. Наказом МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/ 1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Порядок ведення Реєстру методик проведення судових експертиз: затв. Наказом МЮ України від 02.10.2008 № 1666/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08/print1464905809202823#Text>.

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.97 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>.

Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : затв. Наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text>.

Порядок взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини під

час воєнного стану на території України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України, Офісу Генерального прокурора 09 березня 2022 р. № 177/450/46. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-22#Text>

Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про судово – експертну діяльність та самоврядування судових експертів» № 6284-2 від 22.11.2021 р. // База даних «Законодавство України». ВР України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73258

Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

Про деякі питання забезпечення судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану: Наказ Міністерства юстиції України від 14.03.2022 р. № 1138/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-22#Text>

Про організацію роботи органів прокуратури України у сфері міжнародного співробітництва: Наказ Офісу Генерального прокурора від 12.09.2023 р. № 258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0258905-23#Text>

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. : Т. 20 : Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / Авдєєва Г. К. та ін. ; редкол.: В. Ю. Шепітько (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2018. 951 с.

Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні: навч. посібник / І. В. Пиріг, Г. С. Бідняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 140 с.

Експертизи у кримінальному провадженні: наук.-практ. посіб. / М. С. Туркот, Н. В. Нестор, А. В. Столітній. Київ: Норма права, 2020. 308 с.

Ігнат'єва С. О. Формування доказів на основі результатів НС(Р)Д. Проблеми судово-експертної діяльності при проведенні експертизи відео-, звукозапису за матеріалами результатів НС(Р)Д // Актуальні питання судової експертизи і криміналістики : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 150-річчю з дня народж. заслуж. проф. М. С. Бокаріуса (м. Харків, 18-19 квіт. 2019 р.) / ХНДІ судов. експертиз ім. М. С. Бокаріуса. Харків : ХНДІСЕ, 2019. С. 259-260.

Класифікація судових експертиз : монографія / Е. Б. Сімакова-Єфремян, В. Л. Федоренко, Л. В. Свиридова та ін.; за заг. ред. Е. Б. Сімакової-Єфремян ; М-во юстиції України ; Нац. наук. центр «Ін-т суд. експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2021. 568 с.

Одерій О. В. Теорія і практика розслідування злочинів проти довкілля : монографія / О. В. Одерій. Харків : Діса плюс, 2015. 528 с.

Призначення судових експертиз у кримінальних провадженнях про корупційні правопорушення [Текст] : метод. рек. / О. М. Шрамко, В. В. Юсупов, Ю. О. Пілюков, А. А. Саковський. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 92 с.

Савченко В. О., Козлов О. В. До питання актуалізації нормативних актів, що регламентують проведення судових військових експертиз // Криміналістика і судова експертиза. 2019. Вип. 63. С. 256–262.

Судова експертиза: навч. посіб. / Є. Д. Лук'янчиков, Б.Є.Лук'янчиков. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 99 с. Електронне мережне навчальне видання.

Яремчук В. О. Судова експертиза і криміналістичні знання: правові виклики в умовах війни // Круглий стіл «Правові виклики сучасності» (20 грудня 2022 року). С. 111-112.

Тема 4. Традиційні судово-криміналістичні експертизи в галузі трасології. (2 год)

П л а н

1. Предмет, об'єкт та завдання трасологічної експертизи.
2. Види трасологічних експертиз та їх загальна характеристика.
3. Особливості призначення трасологічних експертиз.

Проаналізуйте наведені фабули, визначте дії слідчого в кожній ситуації. Користуючись «Науково-методичними рекомендаціями з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень», визначте види експертиз, які необхідно призначити в даному випадку.

Сформулюйте питання експертам. Які об'єкти, зразки й матеріали необхідні для проведення кожного виду експертиз.

Завдання

1. Під час огляду місця події на полірованій поверхні платяної шафи в спальні виявлено поверхневий слід пальця руки. Слід сфотографовано та скопійовано на відрізок липкої стрічки розміром: 48x85 мм.
2. Під час огляду скляної поверхні порожньої пляшки із-під горілки, виявлено слабо-видимий слід пальця руки на схилі горлечка пляшки. Для підсилення контрасту слід було оброблено порошком «Рубін» за допомогою магнітного пензля.
3. При огляді ділянки місцевості і двору будинку № 12 в районі розташування вікон квартири № 7 встановлено, що на вільних від рослинності ділянках зораного ґрунту клумби виявлена доріжка слідів взуття. Доріжка має довжину 9 метрів і складається з 12 об'ємних вдавнених слідів взуття, які відобразилися досить чітко. Найбільш чітко відобразилися 4-й слід взуття з правої ноги і 6-й слід взуття з лівої ноги.
4. Під час огляду входних дверей в кв. № 7 під час обробки її зовнішньої поверхні, забарвленої світлою фарбою за допомогою порошку «Малахіт» і магнітного пензлика, на висоті 113 см від нижнього краю дверей і 15 см від замка виявлений поверхневий слід підшви взуття правої ноги. Слід сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки та скопійовано на відрізок прозорої дактилоплівки розміром 15x30 см.

Список літератури

- Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.
- Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затв. Наказом МЮ України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.
- Порядок ведення Реєстру методик проведення судових експертиз: затв. Наказом МЮ України від 02.10.2008 № 1666/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08/print1464905809202823#Text>.
- Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.97 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>.
- Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні: навч. посібник / І. В. Пиріг, Г. С. Бідняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 140 с.
- Класифікація судових експертиз : монографія / Е. Б. Сімакова-Єфремян, В. Л. Федоренко, Л. В. Свиридова та ін.; за заг. ред. Е. Б. Сімакової-Єфремян ; М-во юстиції України ; Нац. наук. центр «Ін-т суд. експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». Харків : ННЦ «ІСЄ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2021. 568 с.
- Призначення судових експертиз у кримінальних провадженнях про корупційні правопорушення [Текст] : метод. рек. / О. М. Шрамко, В. В. Юсупов, Ю. О. Пілюков, А. А. Саковський. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 92 с.
- Судова експертиза: навч. посіб. / Є. Д. Лук'янчиков, Б.Є.Лук'янчиков. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 99 с. Електронне мережне навчальне видання.
- Шведова О. В. Дактилоскопичні дослідження : [навчальний посібник] / Шведова О. В. К. : КНТ, 2010.

Тема 5. Традиційні судово-криміналістичні експертизи в галузі техніко-криміналістичного дослідження документів та почеркознавства.

(2 год)

П л а н

1. Технічна експертиза документів.
2. Судово-почеркознавча та авторознавча експертизи.
3. Лінгвістична експертиза.

Проаналізуйте наведені фабули, визначте дії слідчого в кожній ситуації. Користуючись «Науково-методичними рекомендаціями з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень», визначте види експертиз, які необхідно призначити в даному випадку. Сформулюйте питання експертам. Які об'єкти, зразки й матеріали необхідні для проведення кожного виду експертиз.

Завдання

1. Детективи територіального управління Бюро економічної безпеки України у Львівській області під час досудового розслідування за фактом умисного ухилення від сплати податків службовими особами ПП «Авто-Рівне» за ознаками злочину, передбаченого ч. 3 [ст. 212 КК України](#), дійшли висновку, що у кримінальному провадженні необхідно дослідити деякі фінансово-господарські операції ПП «Авто-Рівне» із контрагентами товариства та перевірити фактичність проведених фінансово-господарських операцій.

Які експертизи необхідно призначити?

2. До Управління Національної поліції України у Дніпропетровській області звернувся представник місцевого меблевого комбінату із заявою про те, що до них 06.04.20.. р. на підприємство з пропозицією придбати продукцію прийшла особа, яка назвалася представником приватного підприємства «Інтеркім», надала довіреність на своє ім'я, видану директором Д., і копії установчих реєстраційних документів. За умовами договору меблевий комбінат передає свою продукцію ПП «Інтеркім» на суму 150 000 грн. після передоплати у розмірі 10%, а іншу частину коштів їм буде перераховано упродовж трьох місяців. Через скрутний фінансовий стан та проблеми з реалізацією меблів комбінат погодився на ці умови. Сума у розмірі 15 000 грн. була внесена до каси підприємства готівкою, однак через три місяці інша частина коштів не надійшла.

Які експертизи необхідно призначити?

3. Досудовим розслідуванням встановлено, що посадові особи Дніпрянської міської ради, зловживаючи владою, на підставі підроблених документів, надали дозвіл на розроблення проекту землеустрою для обслуговування неіснуючої споруди для провадження підприємницької діяльності з реконструкцією під торгово-побутові офісні приміщення. Під час обшуку за місцем роботи посадових осіб було вилучено: 1. Технічний паспорт на будинок – споруду для підприємницької діяльності.

4. Головним управлінням Національної поліції в Київській області розслідувалося кримінальне провадження, розпочате при поданні рапорту командиром батальйону № 5 Управління патрульної поліції в Київській області Департаменту патрульної поліції старшим лейтенантом поліції М., про те, що гр. А. запропонував неправомірну вигоду за не притягнення його до адміністративної відповідальності за ст. 130 КУпАП (керування в стані алкогольного сп'яніння). Слідчий призначив експертизу для вирішення питання про справжність грошових купюр, наданих на дослідження.

5. У квартирі № 7 житлового будинку 25 квітня 2024 р. був виявлений труп начальника територіального центру комплектування та соціальної підтримки у Львівській області полковника М. із вогнепальним пораненням у голову. При огляді місця події поряд із трупом знайшли мисливську рушницю ІЖ-56, а на столі записку наступного змісту «Я йду із життя, тому що воно мені набридло». Ретельно оглядаючи обстановку місця події, слідчий звернув увагу на наступні обставини: біля рани відсутні сліди пострілу з близької відстані; на рушниці відсутні будь-які відбитки пальців. Беручи до уваги вказані обставини, слідчий висловив думку щодо ймовірного інсценування самогубства і вирішив перевірити, чи є загиблий автором і виконавцем тексту у виявленій записці.

Список літератури

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.97 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700->

97#Text.

Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затв. Наказом МЮ України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.

Порядок ведення Реєстру методик проведення судових експертиз: затв. Наказом МЮ України від 02.10.2008 № 1666/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08/print1464905809202823#Text>.

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.97 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>.

Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні: навч. посібник / І. В. Пиріг, Г. С. Бідняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 140 с.

Класифікація судових експертиз : монографія / Е. Б. Сімакова-Єфремян, В. Л. Федоренко, Л. В. Свиридова та ін.; за заг. ред. Е. Б. Сімакової-Єфремян ; М-во юстиції України ; Нац. наук. центр «Ін-т суд. експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2021. 568 с.

Лінгвістична експертиза: підручник/ Л. І. Шевченко, Д. Ю. Сизонов; за ред. Л. І. Шевченко. К.: ВПЦ «Київський університет», 2021. 244 с.

Призначення судових експертиз у кримінальних провадженнях про корупційні правопорушення [Текст] : метод. рек. / О. М. Шрамко, В. В. Юсупов, Ю. О. Пілюков, А. А. Саковський. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 92 с.

Судова експертиза: навч. посіб. / Є. Д. Лук'янчиков, Б.Є.Лук'янчиков. К.: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. 99 с. Електронне мережне навчальне видання.

Тема 6. Нетрадиційні судово-криміналістичні експертизи. (2 год)

П л а н

1. Експертиза матеріалів, речовин та виробів.
2. Фоноскопична та фонетична експертизи.
3. Біологічна експертиза.

Завдання

1. Гр. Лисенко на автовокзалі у м. Житомир 24.01.20.. року приблизно о 17 годині придбала щось у невстановленої досудовим розслідуванням особи у прозорому поліетиленовому пакеті. Під час огляду Лисенко у приміщенні Богунського ВП ГУНП у Житомирській області виявилось, що у ньому знаходились тридцять таблеток рожевого кольору неправильної геометричної форми, які вона добровільно надала. Згідно із висновком експертизи таблетки містять 3,4-метилендіоксиметамфетамін, що належить до особливо небезпечних психотропних речовин, обіг яких заборонено. Підозрювана вину заперечувала і стверджувала, що знайшла це у вбиральні. Однак при знятті інформації з транспортних телекомунікаційних мереж зафіксовані розмови Лисенко з невстановленими слідством особами щодо придбання та оплатного збуту зазначеного, зі змісту яких зрозуміло, що Лисенко неодноразово це робила.

Які судові експертизи треба призначити? Які питання слід поставити експерту?

Які особливості взаємодії слідчого та експерта у процесі проведення експертизи?

2. До Національного антикорупційного бюро України звернулася дружина підозрюваного К. В. Хлопова з заявою про те, що старший прокурор групи прокурорів Офісу Генерального прокурора України О. О. Купеник в одному з кримінальних проваджень вимагав 20 000 доларів США за укладення угоди про визнання винуватості з двома особами, підозрюваними у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК України, на умовах призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням. У разі відмови від «пропозиції» старший прокурор групи прокурорів О. О. Купеник погрожував підозрюваним покаранням у виді позбавлення волі на строк 11–12 років. Було здійснено звукозапис розмови.

Які експертизи треба призначити у цьому кримінальному провадженні?

3. Детективи територіального управління Бюро економічної безпеки України у Львівській області під час досудового розслідування за фактом умисного ухилення від сплати податків службовими особами ПП «Авто-Рівне» за ознаками злочину, передбаченого ч. 3 [ст. 212 КК України](#), дійшли висновку, що у кримінальному провадженні необхідно дослідити деякі фінансово-господарські операції ПП «Авто-Рівне» із контрагентами товариства та перевірити фактичність проведених фінансово-господарських операцій.

Які експертизи необхідно призначити?

4. До Управління Національної поліції України у Дніпропетровській області звернувся представник місцевого меблевого комбінату із заявою про те, що до них 06.04.20.. р. на підприємство з пропозицією придбати продукцію прийшла особа, яка назвалася представником приватного підприємства «Інтеркім», надала довіреність на своє ім'я, видану директором Д., і копії установчих реєстраційних документів. За умовами договору меблевий комбінат передає свою продукцію ПП «Інтеркім» на суму 150 000 грн. після передоплати у розмірі 10%, а іншу частину коштів їм буде перераховано упродовж трьох місяців. Через скрутний фінансовий стан та проблеми з реалізацією меблів комбінат погодився на ці умови. Сума у розмірі 15 000 грн. була внесена до каси підприємства готівкою, однак через три місяці інша частина коштів не надійшла.

Які експертизи необхідно призначити?

5. До головного управління Національної поліції Дніпропетровської області зателефонувала жінка з грузинським акцентом і повідомила, що заміновано торговий центр «Мост-сіті».

Яку експертизу необхідно призначити?

Список літератури

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.97 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>.

Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затв. Наказом МЮ України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.

Порядок ведення Реєстру методик проведення судових експертиз: затв. Наказом МЮ України від 02.10.2008 р. № 1666/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08/print1464905809202823#Text>.

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.97 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>.

Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, затв. Наказом МВС України від 17.07.2017 р. № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17#Text>.

Інструкція з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС України: затв. Наказом МВС України від 10.09.2009 р. № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09#Text>.

Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: затв. Наказом МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/ 1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : затв. Наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text>.

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. : Т. 20 : Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / Авдєєва Г. К. та ін. ; редкол.: В. Ю. Шепітько (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2018. 951 с.

Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні: навч. посібник / І. В. Пиріг, Г. С. Бідняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 140 с.

Експертизи у кримінальному провадженні: наук.-практ. посіб. / М. С. Туркот, Н. В. Нестор, А. В. Столітній. Київ: Норма права, 2020. 308 с.

Ігнат'єва С. О. Формування доказів на основі результатів НС(Р)Д. Проблеми судово-експертної діяльності при проведенні експертизи відео-, звукозапису за матеріалами результатів НС(Р)Д // Актуальні питання судової експертизи і криміналістики : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 150-річчю з дня народж. заслуж. проф. М. С. Бокаріуса (м. Харків, 18-19 квіт. 2019 р.) / ХНДІ судов. експертиз ім. М. С. Бокаріуса. Харків : ХНДІСЕ, 2019. С. 259-260.

Класифікація судових експертиз : монографія / Е. Б. Сімакова-Єфремян, В. Л. Федоренко, Л. В. Свиридова та ін.; за заг. ред. Е. Б. Сімакової-Єфремян ; М-во юстиції України ; Нац. наук. центр «Ін-т суд. експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2021. 568 с.

Одерій О. В. Теорія і практика розслідування злочинів проти довкілля : монографія / О. В. Одерій. Харків : Діса плюс, 2015. 528 с.

Особливості підготовки матеріалів для призначення судових експертиз: навчальний посібник для працівників правоохоронних органів / Укладачі: О.П. Угровецький, В.В. Аброськін, І.Р. Шинкаренко та ін. / Міністерство юстиції України; Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз імені Засл. проф. М. С. Бокаріуса. Харків: ХНДІСЕ ; Промінь, 2019. 180 с.

Призначення судових експертиз у кримінальних провадженнях про корупційні правопорушення [Текст] : метод. рек. / О. М. Шрамко, В. В. Юсупов, Ю. О. Пілюков, А. А. Саковський. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 92 с.

Судова експертиза: навч. посіб. / Є. Д. Лук'янчиков, Б.Є.Лук'янчиков. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 99 с. Електронне мережне навчальне видання.

Технологія призначення судових експертиз: практичний poradник / С.І. Перлін, С.О. Шевцов, О.В. Кокорін. Харків, 2018. 103 с.

Тема 7. Судові експертизи в галузі медицини та психології.

(2 год)

П л а н

1. Судово-медичні експертизи.
2. Судово-психіатричні експертизи.
3. Судово-психологічні експертизи.

Завдання

1. Під час проведення судово-медичної експертизи, експертом було встановлено ступінь тяжкості нанесених тілесних ушкоджень, які були виявлені на тілі потерпілого.

Який вид судової експертизи мав призначити слідчий? Яка судово-експертна установа проводить відповідний вид судової експертизи?

2. Під час допиту свідок надав показання, що потерпілий на момент бійки вже мав певні ушкодження. Слідчий вирішив призначити судово-медичну експертизу для встановлення того, чи в один проміжок часу спричинені тілесні ушкодження потерпілому. *Який вид судової експертизи має призначити слідчий? Які вимоги до особи, яка має бути залученою в даному випадку як судовий експерт?*

3. Під час розслідування кримінального провадження слідчий призначив судово-психологічну експертизу та залучив до її проведення приватного експерта.

Проаналізуйте дії слідчого?

4. У вбивстві гр. К. підозрюється гр. О. Адвокат підозрюваного зазначає, що гр. О. знаходився у стані афекту під час нанесення ушкоджень потерпілому К.

Яку експертизу слід призначити? Які особливості її проведення?

Список літератури

Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затв. Наказом МЮ України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.

Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000 № 1489-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>

Порядок проведення судово-психіатричної експертизи : затв. Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.05.2018 р. № 865. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18#Text>

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.97 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>.

Про затвердження порядку проведення атестації та присвоєння чи позбавлення кваліфікаційних класів судового експерта експертам-психологам судовим : затв. Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 06.02.2018 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0553-18#Text>

Інструкція про проведення судово-медичної експертизи : затв. Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text>

Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень : затв. Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text>

Правила проведення комісійних судово-медичних експертиз в бюро судово-медичної експертизи : затв. Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text>

Правила проведення судово-медичних експертиз (обстежень) з приводу статевих станів в бюро судово-медичної експертизи : затв. Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text>

Порядок взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини під час воєнного стану на території України : затв. Наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України, Офісу Генерального прокурора 09.03.2022 р. за № 177/450/46. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-22#Text>

Білецька Г. А. Судова медицина та судова психіатрія. Харків. Право, 2018. 376 с.

Землянська О. В. Особистість як об'єкт судово-психологічної експертизи: (Монографія). Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2019. 367 с.

Процесуальні, організаційні та етичні основи судово-медичної експертизи в Україні: навчально-методичний посібник / М. В. Банчук, В. В. Войченко, Г. А. Зарицький, О. Ю. Петрошак. К., 2015. 243 с.

Процесуальний довідник судового експерта / Укл. Седнев В. В., Коструб А. М., Зайцев В. М., Антонюк П. Є. К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2015. 30 с.

Судова медицина: підручник для ВНЗ / За заг. Ред. Герасименка О. І.: Вид. третє, переробл. доповн. К.: КНТ, 2016. 630 с.

Цільмак О. М. Судово-психіатрична експертиза: навчальний посібник. / О.М. Цільмак. Одеса: РВВ ОДУВС, 2014. 104 с.

Черновський О. Теоретичні засади та прикладні аспекти сучасної судової психології. К. Чернівці: Технодрук, 2014. 351 с.

Шепітько В. Ю., Коновалова В. О. Юридична психологія: Підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. Харків: Право, 2019. 288 с.

Юридична психологія : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки; Хар. Нац. Ун-т внутр. справ. Харків: Майдан, 2018. 684 с.

Тема 8. Судові експертизи в економічній та фінансовій сферах. (2 год)

П л а н

1. Експертиза документів бухгалтерського обліку, оподаткування і звітності.
2. Експертиза документів про економічну діяльність підприємств й організацій.
3. Експертиза документів фінансово-кредитних операцій.

Завдання

1. На які види поділяється судово-економічна експертиза?

- A) Експертизу документів бухгалтерського обліку, оподаткування і звітності; експертизу документів про економічну діяльність підприємств й організацій; експертизу документів фінансово-кредитних операцій.
- B) Бухгалтерську експертизу; бухгалтерсько-економічну експертизу; бухгалтерсько-кредитну експертизу.
- C) Експертизу документів бухгалтерського обліку; експертизу фінансово-податкових документів; експертизу документів кредитних операцій
- D) Інтелектуальну експертизу бухгалтерських документів; інтелектуальну експертизу документів фінансово-кредитних операцій; інтелектуальну експертизу документів про економічну діяльність.

2. Як надаються матеріали на дослідження судово-економічної експертизи?

- A) У роздрукованому вигляді
- B) На електронних носіях
- C) Вид носія не важливий
- D) Це попередньо вирішує експерт

3. Що є б'єктами дослідження судово-економічної експертизи?

- A) Договори про матеріальну відповідальність
- B) Направлення на перевірку контролюючого органу
- C) Документ про призначення ревізії уповноваженим суб'єктом
- D) Вимога щодо усунення виявлених ревізією порушень законодавства

Список літератури

Закон України “Про судову експертизу” від 25.02.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>

Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 № 1950/5). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>

Податковий кодекс України: Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>

Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07. 1999р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

Порядок проведення інспектування Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2006 р. N 550. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-2006-%D0%BF#Text>

Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень в системі Служби безпеки України: Наказ СБУ від 29.05.2015 р. № 371. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0738-15#Text>

Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2018. Т. 20: Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія. 952 с.

Виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних із зміною ціни при проведенні публічних закупівель: навч. посіб. / О. В. Авраменко та ін.; Львів: ЛьвДУВС, 2018. 103 с.

Дії працівників поліції у разі виявлення економічних злочинів: методичні рекомендації / Кубецька О. М., Лазарєв В. О., Неклеса О. В. та ін. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т. внутр. справ, 2020. 76 с.

Дондик Н. Я., Дондик Г. П. Судова бухгалтерія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 208 с.

Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій забезпечення: монографія / Т. Г. Васильців та ін.; за заг. ред. О. І. Вівчар. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 394 с.

Лисенко С. Як розкривати економічні злочини. Рекомендації фахівця: монографія. Київ: «Персонал», 2018. 324 с.

Настільна книга слідчого / дізнавача. Процесуальні дії у досудовому розслідуванні. Основні процесуальні документи. / Д.В. Журавльов та ін. Київ: ЦУЛ, 2021. 432 с.

Тема 9. Судові експертизи, які потребують наукових, технічних або інших спеціальних знань.

(2 год)

П л а н

1. Експертиза у сфері інтелектуальної власності.
2. Технічні експертизи.
3. Екологічна експертиза.

Завдання

1. У результаті проведення оперативно-розшукових заходів встановлено, що у період з січня до вересня 20.. року, маючи та реалізуючи злочинний умисел, направлений на вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 204 КК України, гр. Бондаренко за оголошенням в Інтернеті придбав у невідомої особи незаконно виготовлені алкогольні напої, а саме водно-спиртову суміш, розливу у пластикові пляшки об'ємом 10 л. та тетрапакові упаковки без етикеток об'ємом від 2-х до 3-х л. кожна з написом Finlandia vodka of Finlandia, загальним розміром 153 л та підакцизний товар – спирт етиловий, розлитий у пластикові пляшки без етикеток об'ємом 10 л. кожна, у загальному розмірі 700 л за ціною 40 грн. за літр, які з метою подальшого незаконного зберігання та збуту транспортував на належному йому автомобілі «Geely модель Fe-1» до місця свого проживання, де зберігав до 19.09.20.. року. За даними матеріалами зареєстровано кримінальне провадження за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 204 КК України.

Які експертизи необхідно призначити?

2. Від гр. Міхно. надійшла заява до слідчого управління, в якій викладено корупційну схему, за якою представники іноземної компанії надавали неправомірну вигоду за сприяння у здійсненні видобутку бурштину в Україні шляхом, зокрема, незаконного впливу на посадових осіб Держгеокадастру, Держлісагентства, Держгеонадр України, органів місцевого самоврядування з метою безперешкодного ухвалення рішень на користь зазначеної іноземної компанії.

Які експертизи необхідно призначити?

3. Досудовим розслідуванням встановлено, що гр. Вовк, не зареєструвавшись як суб'єкт підприємницької діяльності і не отримавши ліцензії інструктора атракціону, дозволу на введення атракціону в експлуатацію, а також не придбавши сертифікованого спорядження, без погодження з Микуличинською сільською радою в порушення «Правил будови і безпечної експлуатації атракціонної техніки» у смт. Микуличин на вул. Космонавтів незаконно встановив над руслом гірського потоку саморобну канатну переправу з двох сталевих канатів. Крім того, самовільно виготовив у вигляді лямочного пояса спорядження, яке використовував для надання платних послуг бажаючим здійснити переправу. Під час руху гр. Тунчик. через потік сталевий канат розірвався, у результаті чого він упав зі

значної висоти на землю та одержав численні травми, що спричинило його смерть. При огляді місця події виявлено труп Тунчик., сліди речовини бурого кольору, розірвані канат та саморобне лямочне спорядження.

Яких спеціалістів слід залучити?

Які експертизи треба призначити? Які питання необхідно поставити експерту?

Список літератури

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.97 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>.

Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затв. Наказом МЮ України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.

Порядок ведення Реєстру методик проведення судових експертиз: затв. Наказом МЮ України від 02.10.2008 № 1666/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08/print1464905809202823#Text>.

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.97 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>.

Класифікація судових експертиз : монографія / Е. Б. Сімакова-Єфремян, В. Л. Федоренко, Л. В. Свиридова та ін.; за заг. ред. Е. Б. Сімакової-Єфремян ; М-во юстиції України ; Нац. наук. центр «Ін-т суд. експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2021. 568 с.

Судова експертиза: навч. посіб. / Є. Д. Лук'янчиков, Б.Є.Лук'янчиков. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 99 с. Електронне мережне навчальне видання

Призначення судових експертиз у кримінальних провадженнях про корупційні правопорушення [Текст] : метод. рек. / О. М. Шрамко, В. В. Юсупов, Ю. О. Пілюков, А. А. Саковський. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 92 с.

Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні: навч. посібник / І. В. Пиріг, Г.С. Бідняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 140 с.

Одерій О. В. Теорія і практика розслідування злочинів проти довкілля : монографія / О. В. Одерій. Харків : Діса плюс, 2015. 528 с.

Тема 10. Сучасні можливості експертного забезпечення детективної діяльності. (2 год)

П л а н

1. Експертиза відео-, звукозапису.
2. Фототехнічна та портретна експертизи.
3. Комп'ютерно-технічна експертиза.
4. Експертиза телекомунікаційних систем (обладнання) та засобів.

Під час практичного заняття під керівництвом викладача студенти обговорюють питання плану, аналізують норми національного та міжнародного нормативно-правового регулювання процесу призначення та проведення судової експертизи відео-, звукозапису, фототехнічної та портретної експертизи, судової комп'ютерно-технічної та судово-телекомунікаційної експертизи.

Відповідно до умов кожної фабули: 1) визначити вид та завдання судової експертизи; 2) запропонувати запитання, спрямовані на вирішення зазначених завдань.

Завдання

1. 15. 01. 2022 р. у ході досудового розслідування ГУ СБ України встановлено причетність гр. К до злочинів, передбачених ч. 2 ст. 260 (Створення не передбачених законами України воєнізованих формувань або участь у їх діяльності) та ч. 2 ст. 110 КК України (умисні дії, вчинені з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку,

встановленого Конституцією України). На виконання доручення слідчого оперативними підрозділами зроблено огляд сторінки Інтернет ресурсу під назвою «Наш город...», на якій була розміщена стаття з прикріпленими до неї фотознімками чоловіка, який вручає нагороди мобілізованим особам, що брали участь на боці НФЗ ЛНР. Згодом слідчим проведено тимчасовий доступ до документів, які подавалися особою до АТ КБ «Приватбанк» для відкриття рахунків (зокрема копії паспорта, фотознімки, зроблені співробітниками банку або банкоматами тощо). За результатами чого слідчим складено протокол тимчасового доступу до речей та документів до якого долучив компакт-диск із фотознімками та призначив судову експертизу.

2. У ході проведення слідчих (розшукових) дій було встановлено, що гр. С., перебуваючи на території Луганської області здійснював збір та передачу інформації про місця дислокації та маршрути переміщення військової техніки ЗСУ представнику незаконних збройних формувань терористичної організації «ЛНР». В рамках досудового розслідування за ухвалою слідчого судді, що надав дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених 263 КПК України, була зафіксована інформація, яка свідчить про передачу гр. С. інформації військового характеру щодо сил та засобів ЗСУ громадянину М. Усі фонограми розмов записано на оптичні носії CD-R, та надані експерту на дослідження.

3. 27.09.2021 року встановлено, що гр. М. налагодив студентський канал, в рамках якого іноземні громадяни – студенти вищих навчальних закладів РФ, студенти т. зв. «ВНЗ ДНР» вступають на навчання до ВНЗ України, яких гр. М. використовує для проведення агентурної та розвідувальної проти сил та засобів ЗСУ на території Донецької області. Разом з тим, протиправній діяльності гр-на М. сприяв гр. О., який організовував підробку та виготовлення документів для вступу на навчання до ВНЗ України та документи, щодо незаконного перебування на території України іноземним громадянам, які причетні до терористичної діяльності на території України на користь т. зв. «ДНР». 15.11.2021 р. у ході проведення обшуку за місцем фактичного мешкання гр. О. виявлено та вилучено ПЕОМ без маркування (системний блок сірого кольору, монітор чорного кольору марки «LG» та клавіатура чорно-сірого кольору). Слідчий призначив судову експертизу

4. 07.05.2020 року у ході проведення ремонтних робіт у службовому кабінеті в.о. головного лікаря Куп'янської центральної міської лікарні гр. А. виявлено невідомий пристрій з батарейкою. В той же день за добровільною згодою в.о. головного лікаря Куп'янської центральної міської лікарні гр. А. було проведено огляд місця події в одному з приміщень (у службовому кабінеті в.о. головного лікаря. В ході огляду місця події було виявлено та вилучено пластиковий прямокутний предмет чорного кольору з виступаючими металевими пластинками та провід білого кольору перетином 1,5 мм. Припускаючи, що виявлений предмет може належати до спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, слідчий призначив судову експертизу.

5. 29.08.2021 голова ТОВ «Квітучий Херсон» на з'їзді членів товариства у своїй промові заявив про необхідність утворення так званого «автономного регіону в державі», з утворенням власного парламенту та уряду. Виступ було зафіксовано на відеозаписі, який біло оглянуто слідчим, про що складено відповідні протоколи (текст виступу викладено у протоколі огляду відеозапису). Слідчий вирішив призначити судову експертизу.

6. Н. В. Шаповал займає згідно з наказом № 33 від 02.07.2019 року посаду менеджера з обслуговування та кредитування приватних осіб у відділенні № 1 ПАТ «Креді Агріколь Банк», є уповноваженим на введення даних про клієнта у програмному забезпеченні та програмних комплексах цього банку, що використовується для продажу фізичним особам відповідних продуктів банку, оформлення пакета документів (юридичної справи) та договорів вкладного рахунка, занесення до програмних комплексів параметрів клієнтів, договорів, рахунків, карток тощо. На досудовому слідстві встановлено, що 18.02.20.. року Н. В. Шаповал, маючи доступ до ключів, паролів, кодів, несанкціоновано, за відсутності заяви-погодження від В. І. Куценко, за допомогою службового комп'ютера та присвоєного йому логіна та пароля втрутився у роботу автоматизованої системи названого вище банку та вніс неправдиві відомості про факт підключення розрахункового карткового рахунка В. І. Куценка до системи дистанційного обслуговування клієнтів «ID - BANK», здійснивши при цьому підключення В. І. Куценка та перерахування грошових коштів, а саме сформував завідомо неправдивий електронний розрахунковий платіжний документ на переказ коштів, відповідно до якого без згоди В. І.

Ткаченка перерахував 49 000 грн. з карткового рахунка В. І. Куценка, відкритого у ПАТ «Креді Агріколь Банк», на рахунок, відкритий у ПАТ КБ «ПриватБанк», на ім'я Н. В. Шаповал, де через банкомати зняв 27 000 грн., а решту відправив за покупку смартфона Apple iPhone 7 Plus 128Gb.

Які експертизи слід провести для розслідування кримінального правопорушення?

Список літератури

Інструкція з організації діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: затв. Наказом МВС України від 06.07.2017 р. № 570. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-17#Text>.

Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, затв. Наказом МВС України від 17.07.2017 р. № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17#Text>.

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затв. Наказом МЮ України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.

Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.

Інструкція з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС України: затв. Наказом МВС України від 10.09.2009 р. № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09#Text>.

Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: затв. Наказом МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/ 1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : затв. Наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text>.

Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року № 1618-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

Бідняк Г. С. Окремі аспекти застосування цифрового фотографування у кримінальному судочинстві / Бідняк Г. С., Шевченко Т. М. // Донецький юридичний інститут: 55 років на теренах освіти і науки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кривий Ріг, 13 трав. 2016 р.) / МВС України, Донец. юрид. ін-т . Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2016. С. 213-214.

Брендель О. І., Можаяев М. О., Роман А. І. Використання методу стенографічного аналізу шумів для виявлення ознак редагування цифрових фотографій // Актуальні питання судової експертизи і криміналістики : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 150-річчю з дня народж. заслуж. проф. М. С. Бокаріуса (м. Харків, 18-19 квіт. 2019 р.) / ХНДІ судов. експертиз ім. М. С. Бокаріуса. Харків : ХНДІСЕ, 2019. С. 261-263.

Експертизи у кримінальному провадженні: наук.-практ. посіб. / М. С. Туркот, Н. В. Нестор, А. В. Столітній. Київ: Норма права, 2020. 308 с.

Ігнат'єва С. О. Формування доказів на основі результатів НС(Р)Д. Проблеми судово-експертної діяльності при проведенні експертизи відео-, звукозапису за матеріалами результатів НС(Р)Д // Актуальні питання судової експертизи і криміналістики : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 150-річчю з дня народж. заслуж. проф. М. С. Бокаріуса (м. Харків, 18-19 квіт. 2019 р.) / ХНДІ судов. експертиз ім. М. С. Бокаріуса. Харків : ХНДІСЕ, 2019. С. 259-260.

Консультації спеціаліста на стадії досудового розслідування: практичний посібник / С. О. Шевцов, О. А. Кожевніков. Харків, 2021. 37 с.

Особливості підготовки матеріалів для призначення судових експертиз: навчальний посібник для працівників правоохоронних органів / Укладачі: О.П. Угровецький, В.В. Аброськін, І.Р. Шинкаренко та ін. / Міністерство юстиції України; Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз імені Засл. проф. М. С. Бокаріуса. Харків: ХНДІСЕ ; Промінь, 2019. 180 с.

Сімакова-Єфремян Е. Б. Комплексні судово-експертні дослідження: теорія і практика: монографія. Харків : Право, 2016. 456 с.

Технологія призначення судових експертиз: практичний poradник / С.І. Перлін, С.О. Шевцов, О.В. Кокорін. Харків, 2018. 103 с.

Шевчук В.М. Криміналістика: традиції, новації, перспективи: добірка наук. пр. Харків: Право, 2020. 1280 с.